

‘Ο καθένας προσφέρει ἀπ’ ὅ,τι ἔχει

τοῦ Νικ. Λ. Γ. Λιναρδάτου

Λίγοι πρέπει νά εἶναι οἱ συμπατριῶτες μας πού δέν ἔχουν ἀκουστά τόν Μπέρτολντ Μπρέχτ. Γιατί ὑπῆρξε μιά παρατεταμένη περίοδος, κατά τήν ὁποία τά ἔργα του παίζονταν σέ πόλεις καί χωριά, σέ βουνά καί σέ λαγκάδια ἀνά τήν ἐπικράτεια. Ἀπό χωρίου εἰς χωρίον. Εἶναι ὁ θεατρικός συγγραφέας τοῦ ὁποίου τά ἔργα ἐπαίχτηκαν στή μεταπολιτευτική Ἑλλάδα ὅσο κανενός ἄλλου Ἑλληνα ἢ ξένου ὁμοτέχνου του. Παραστάσεις θρυλικές, ὅπως ἡ «Μάνα κουράγιο», μέ τήν Κατίνα Παξινού νά συγκλονίζει τό κοινό, καί μύριες ἄλλες ἀπό μεγάλους ἢ μικρούς θιάσους ἀνεβάστηκαν σέ πόλεις ἕως τά ἀτόμακρα χωριά.

Πλά στήν ἀδιαμφισβήτητη ἀξία τῶν ἔργων τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέα σημαντικός λόγος γιά αὐτήν τήν πανταχοῦ παρουσία τους ἦταν ἡ μαρξιστική ἰδεολογία, ἀπό τήν ὁποία εἶναι διαποτισμένα. Ἐπιρροεῖς, βλέπει, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες σέ ὅ,τι ἀναδίδει μυρωδιά ἀριστεροκομμουνισμοῦ. Μέ τήν ἀδοξη καί θλιβερή ὁμως κατάρρευση τοῦ κομμουνισμοῦ ἢ ὑπαρξοῦ (ὅπως χαρακτηρίζονταν, στήν πραγματικότητα ὁμως ἀνύπαρξο) σοσιαλισμοῦ, ὡς κοινωνικῆς ὀργανώσεως καί συστήματος διακυβερνήσεως, πού ἄφησε κατάλοιπα κοινωνίες καί ἄτομα σέ κατάσταση πλήρους ἐξαθλιώσεως, ἐπέρασε καί ἡ μόδα τοῦ μπρεχτισμοῦ. Δέν ἀνεβάζονται πλέον τά ἔργα του, ἡ θεωρία του περί ἀποστασιοποιήσεως ἔχει ἀπομείνει ἀντικείμενο φιλολογικῆς μελέτης. Ἐπιζει πάντα ἀπῆλπιση ἢ «Ὁπερα τῆς Πεντάρας», λόγω κυρίως τῆς μουσικῆς τοῦ Kurt Weill.

Ἦταν λοιπόν, δογματικός ἢ ὄχι ὁ Μπρέχτ; Αὐτό εἶναι τό ἀναπάντητο ἐρώτημα. Βάνω καί ἀκούω, μήπως καί φωτισθῶ, τήν ὀρχηστρική μουσική δαματίου τοῦ Ἀμερικανοῦ Charles Ives «The Unanswered Question» (Ἡ Ἀναπάντητη Ἐρώτηση). Συμπέρασμα σκοτεινό: «Οἱ Σιωπές ἀκούονται πέρα ἀπό τήν Ἀδιατάρακτη Μοναξιά». Ἄλλοι ὁμως θά ἐπιχειρήσουν νά ἀπαντήσουν. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι τό θέμα δέν ἐτέθη ὅταν ὁ Μπρέχτ ἦταν στίς δόξες του. Τίθεται τώρα ὁμως πού, ὅπως καί ἂν εἶναι, δέν ἔχει δά καί τόση σημασία ἂν εἶναι ἔτσι ἢ ἄλλιως. Πάντα βραδυποροῦσα ἢ ἰντελιγέντσιά μας. Αὐτό δέν ἀποθαρρύνει δύο μονομάχους νά ἀναλάβουν νά λύσουν τό δῆλημα σέ ἀγώνα μέχρις ἐκμηδενίσεως τοῦ ἀντιπάλου. Ἐχομε λοιπόν τούς δύο μονομάχους. Πρός ἀποφυγή ἐμπλοκῆς μέ τόν νόμο περί δυσφημίσεως, ἄς τούς ὀνομάσουμε Ἄλφα καί Ὁμέγα. Ὁ Ἄλφα παλαιότερα ὑποστήριζε πώς δέν ἦταν δογματικός. Τώρα ὁμως ἀνέβλεψε, εἶδε νέο φῶς καί διαδίδει πώς εἶναι (γιά τόν Μπρέχτ μιλάμε) δογματικός ὡς τά μπούνια. Ὁ Ὁμέγα πιστεύει λυσοδῶς πώς δέν ἦταν δογματικός.

Ἀνέβηκαν λοιπόν στά μαρμαρένια ἀλώνια (πρωινῆς ἐφημερίδας) καί ἀρχισαν νά ἐξακοντίζουν τά δηλητηριώδη βέλη τους. Ἐχω μπροστά μου τήν κατάθεση τοῦ Ὁμέγα καί ὅσα θά γράψω βασίζονται σέ αὐτῆς τῆ γνώση. Τοῦτο ὁμως δέν ἔχει μεγάλη σημασία, δέν μεροληπτῶ. Γιατί τώρα, ἀπό ἐδῶ καί πέρα θά παρεκκλίνω. Τό δηλητήριο μεταφέρει σέ ἄλλο ἐπίπεδο τῆ συζήτησης. Θά παρουσιάσω μιά ὑψηλοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου ἐκδήλωση τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ «πνεύματος»!

Ἡ «ἀρνητική» πρόσληψη τοῦ ἔργου τοῦ Μπρέχτ ὀφείλεται «στή συνάφεια καί ὡς μερική ἔκφραση τῆς παγκόσμιας (ἐπ)ἀνόδου στήν ἐξουσία τῆς αὐταρχικῆς ὄχι μόνο ψυχροπολεμικῆς, ἀλλά καί θερμοπολεμικῆς, Δεξιᾶς» ἀποφάινεται ὁ Ὁμέγα. Ὡς ἔκφραστής αὐτῆς τῆς ἀναπαλαιωμένης ἀντιδραστικῆς Δεξιᾶς, ὑποδεικνύεται ἐνδεικτικά «συνταξιούχος μισθοφόρος τῆς ἰδιωτικῆς προπαγανδίας [...] Τώρα ὁ «κύριος» αὐτός... μέ μιά μανιασμένη καί παρανοϊκή προσωπική ἐπίθεση ἐναντίον μου [τοῦ Ὁμέγα] μέ μιά σειρά ἀπό βροσιές, συκοφαντίες καί κακόγουστους χαρακτηρισμούς, πού προδίδουν μιά σπάνια χυδαιότητα, βαναυσότητα καί ἀμάθεια...».

Καί καταλήγει ὁ κ. Ὁμέγα: «Θά κλείσω ὀριστικά μέ τήν ἴδια προτροπή, μέ τήν ὁποία ἔκλεισε ὁ... δίκαια ἀγανακτισμένος ἀπό τούς χυδαίους ὑπαινεγμούς τοῦ ἀντιδίκου του, τῆ μνημιώδη ἐκείνη διαμάχη του μέ ἕναν διαβόητο πανεπιστημακό ἀπό τόν ἴδιο μέ τόν ἀκριτο ὕβριστή καί συκοφάντη μου ἰδεολογικό καί πολιτιστικό χῶρο: Ρίξτε τον κι αὐτόν, μαζί μέ τά περιττώματά του στή "λεκάνη" καί τραβήξτε τό καζανάκι!». Μέ τό συμπάθιο.

Ὅπως εἶναι εὐκόλα κατανοητό, πρόκειται γιά πρόσωπα στά ὁποία ἡ κοινωνία μας ἔχει ἀναθέσει τή μόρφωση, τήν ἐκπαίδευση, τή διαμόρφωση τοῦ χαρακτήρα, τήν ἀγωγή τῶν παιδιῶν της. Καημένη κοινωνία! Καί πάλι καλά πού μέ τέτοιους πνευματικούς ἡγήτορες καί καθοδηγητές, μέ τέτοια ὑποδείγματα καί πρότυπα εἶσαι αὐτή πού εἶσαι. Λογικά θά ἦταν ἀναμενόμενο νά εἶσαι τρισεπιρότερη. Ἦταν τελικά δογματικός ὁ Μπρέχτ;

Ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος, λέει μιά παλιά ἱστοριούλα πού μέ αὐτά ἐρχεται στόν νοῦ, ἰσχυρή προσωπικότητα, πολέμιος τῆς τότε (τόν προπερασμένο αἰῶνα) στήν Κεφαλονιά ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καί ἀκράτος δημοτικιστής, εἶχε προκαλέσει, λόγω ἀκριβῶς τῶν ἰδεῶν καί τοῦ χαρακτήρα του, ἐντονότατες ἀντιδράσεις. Κάποιος γείτονας του λοιπόν, γιά νά δείξει ἔμπρακτα τήν ἀποδοκιμασία του, τοῦ ἔστειλε στή γιορτή του δῶρο ἕνα πακέτο μέ περιεχόμενο μερικά κέρατα βοδίου. Ὁ Λασκαράτος, σέ ἀπάντησή τῆς χυδαίας προσβολῆς, ἐμάζεψε ἀπό τόν κῆρο του ἕνα μπουκέτο φιάρα (ἄνη) καί τοῦ τό ἔστειλε μέ ἕνα σημείωμα: «Ἀπ' ὅ,τι ἔχει ὁ καθένας προσφέρει».

Ἡ ἱστοριούλα δέν ἐπιβεβαιώνεται ὡς ἀληθινή. Ἄν τήν ἐφρανόσθηκε καί τήν ἐπλασε ὁ λαός ἀκόμα καλύτερα. Δείχνει πῶς ἀντιδρᾷ μιά ὑγιής κοινωνία στή χυδαιότητα.